

JEZUSOVA skrivnost ni nič manj in nič več kakor skrivnost učlovečenja. Kaj so spričo tega neznatne težave, o katerih pišejo debele knjige razlag? – Bistvo je v uganki, ki nam jo zastavlja ta človek, ki je v vsem podoben nam, čigar besede in dejanja neprestano kažejo v življenje nepoznane sile; bistvo je v uganki, ki nam jo zastavlja v smrtnem boju spačeni obraz, skozi katerega sije obraz Boga.

Jezus je zgodovinska osebnost, vendar presega zgodovino. – Zgodovina še dopušča presenečenje, da ta človek iz majhnega naroda, brez kulture, z enim mahom prenavlja osnove filozofije in odkriva prihodnjemu svetu področje nepoznane misli; tu govori ponižni sin propalega naroda, rojen v nepoznanem kraju majhne rimske pokrajine, Jud, podoben toliko drugim, ki so jih cesarjevi oskrbniki prezirali; a govori s tako močnim glasom, da preprija glas samih cesarjev.

Toda njegovo življenje, kakor so nam o njem povedali, je stakano iz čudežev in vse v njem sije z nadnaravno jasnostjo. In teh presenetljivih dejstev ne moremo odtrgati od tkiva njegovega obstoja, da bi jih zatrli. Treba bi bilo raztrgati tkivo samo, zamikati vse njegovo življenje, podvomiti o besedah njegovih pričevalcev. Še več: življenje, ki se je končalo na križu, se od mika v vidike, ki vzbujajo še večje začudenje. Mrlič je vstal: govori in hodi in se prikazuje bistim, ki so ga poznali v življenju. O tem poslednjem izziivanju logike so pozneje govorili njegovi učenci, da je zanje najjasnejši in najneovrgljivejši dokaz: „Če pa Kristus ni vstal,“ je trdil sv. Pavel, „potem je prazno naše oznanjevanje, prazna tudi vaša vera!“ (1 Kor 1, 14). Zgodovina mora ali odkloniti krščanstvo ali sprejeti vstajenje.

Kot zgodovinsko dogajanje, ki presega zgodovino, spravlja Kristusovo življenje razum v več kot tragično ponižnost: Kristusovo življenje je zadnja razlaga in merilo, ob katerem se vse meri. Ob njem dobi zgodovina svoj smisel, svoje opravičilo.

daniel rops

jezus v svojem času

n j e g o v p r i h o d

Za božično misel o učlovečenju Besedi objavljamo sklepno poglavje iz meditacije Padeč, zaznan od vseh potresomerov, ki jo je napisal pisatelj ALOJZ REBULA in je objavljena v njegovi najnovejši knjigi Smer – Nova zemlja.

ADAM je torej stopil v stvarstvo, ki je bilo poslej prekleto. In vendar, še preden je prestopil usodni prag, je bila že nad tem stvarstvom razpeta mavrica: obljuba odrešenja.

Človekova prazgodovina – fantastično razdobje pol milijona let – je za nas preveč zavita v temo, da bi nam bilo mogoče ugotoviti, v kakšni meri je to pričakovanje tlelo v zavesti človeštva.

Zgodovina – recimo pettisočletje pred Kristusom – pa nam nudi dokumentacijo, v kateri je mogoče to občutje objektivno identificirati.

V tem pogledu seveda predstavlja temeljni tekst judovska stara zaveza, ki se posebno v svojem preroškem delu zarisuje v eno samo zanosno napoved Prihoda. Začeniši z osmim stoletjem Izaija in Mihej, Ezekiel in Danijel, Jeremija in Zaharija v profetski poltemi, ki ne izključuje presenetljivih detajlov, že uperjajo oči v Napovedanega, ki v njihovi predstavi niha med kraljem sijaja in možem bolečin. Že v drugi polovici osmega stoletja, ko je Evropa še na prehodu iz bronaste v železno dobo, je z zemljepisno natančnostjo napovedan kraj njegovega rojstva – Betlehem-Efrata:

*A ti, Betlehem-Efrata,
majhen si med Judovimi tisočnjami,
iz tebe mi izide on,
ki naj vlada Izraelu...*

(Mihej, 5, 1-3)

Se dá podobno pričakovanje vsaj posredno razbrati tudi iz drugih literatur – indijske, babilonske, egipčanske?

O grško-rimski literaturi ni tvegano reči, da je zaznamovana z vrsto adventnih razpoloženj. V njej najdemo besedila, govoreča nam v jeziku, ki ga lahko imenujemo predevangeljskega.

Presunljiva vera v vsevidno Pravico pri Hesiodu; občutje neke ne nerešljive človekove tragičnosti pri Aishilu, Sofoklu, Evripidu; pojmovanje napuha – hybris – kot temeljnega greha pri Herodotu; zanosna odklonitev imanence pri Platonu; doumetje Prauma in določitev štirih kardinalnih kreposti pri Aristotelu; propovedovanje človeškega bratstva pri stoikih; zmožnost skoraj mističnega molitvenega zagona pri Katulu – iz vseh teh avtorjev bi se dala sestaviti antologija, ki bi bila tako rekoč propedeutika k evangeliju.

Simone Weil je na primer poskušala, mogoče z več genialnosti kot zanesljivosti, identificirati jedra temeljnih krščanskih dogem v nekaterih intuicijah Platonove filozofije.

To občutje vztrepeta v prav vigilijsko razpoloženje pri največjem pesniku Rima, pri Vergilu. Kako je iz njegovega dela spregovorila duša, ki je bila že *naturaliter christiana*, že po naravi krščanska, je pokazal Theodor Haecker v svoji znameniti knjigi *Vergil, oče Zahoda*.

To občutje se vrže v pravi preroški vrh v pesmi, imenovani Četrta ekloga. V njej Vergil štirideset let pred rojstvom v Betlehemu napoveduje zlati vek, prerodenje sveta, rojstvo dečka, ki bo odvezal grehe človeštva.

Literarna znanost mora seveda pri tem izključiti vsakršno mistiko. Znamenitega „dečka“ mora identificirati v sinu tega ali onega visokorodnega Rimljana. Pri tem ostaja vprašanje, kako je mogel Vergilov genij v svoji klasični samoobvladanosti poseči za takó prigodniško temo po takó doneči kozmični trobenti, tudi če je šlo za Avgustovega sina. Na vsak način se kristjan težko ubrani ganotja, ko sliši pesnika pogana takole peti:

*O modrice pastirske, zanosnejšo pesem zapojmo!
Vsakomur všeč ni grmičje in niti ne krhka metljika.
Ako opevamo gozd, naj gozd bo konzula vreden.*

*Že dozorel poslednji je čas prerokbe kumanske.
Scelega zdaj prihaja na dan nova vrsta stoletij.
Že se spovrača Devica in z njo Saturnovo carstvo:
nov navaščaj iz strmih nebes se spušča na zemljo.
Dečku, ki skoraj bo rojen, naklonjena bodi, Prečista.
Doba železna se z njim prečila bo v zlate vekove. . .*

editorial

NUUESTRO SALVADOR, amadísimos, ha nacido hoy: alegrémonos. Por cierto no cabe la tristeza en el día en que nace la vida: la que, disipado el temor de la muerte, nos hinche de alegría con la promesa de la eternidad. No hay nadie que tenga participación en este inmenso gozo. A todos asiste un mismo motivo de regocijo: ya que Nuestro Señor, destructor del pecado y de la muerte, por lo mismo que no halló a nadie libre de pecado, a todos vino a

kulturni večeri ki so bili

EVOLUCIJA ZVEZD je bil naslov 11. kulturnemu večeru, ki ga je pripravil za soboto 4. novembra ob osmih v gornji dvorani Slovenske hiše mladi znanstvenik lic. Janez Zorec. Večer je že v drugo v razdobju dveh tednov posvežil našo kulturno dejavnost s prisotnostjo drugega predstavnika mlade slovensko-argentinske intelektualne generacije: na prejšnjem večeru, nam je o svoji stroki govoril ing. Povše.

Licenciat Janez Zorec je predaval o izredno aktualnem področju astronomije, o evoluciji zvezd. Predavatelja je uvodoma pozdravil predsednik dr. Tine Debeljak, ki se je hkrati spomnil tudi jubileja Nikolaja Kopernika, ki ga slavi ves svet. Predavatelja pa je občinstvu predstavil vodja gledališkega odseka Nikolaj Jeločnik, ki je lic. Zorca v predavanju nagovoril ter opozoril, da smo predavatelja poznali doslej kot odličnega igralca, ne pa kot znanstvenika. V razveselilo vsem poslušalcem je oznanil, da bo predavatelj govoril v slovenščini, četudi je bilo predavanje prvotno najavljeno kot razpravljanje v španščini. Po zgledu ing. Povšeta se je tudi lic. Zorec potrudil, da je težko snov podal izredno jasno, dokazujoč presenetljivo znanje slovenščine, toliko bolj vredno, ker se je šolal izključno na argentinskih učnih zavodih in univerzi. Lic. Zorec dela trenutno kot priznan astronom na Državnem inštitutu za astrofiziko in vesoljske pojave.

Uvodoma nas je predavatelj seznanil z gradovim in predmetom svojega razpravljanja. Pokazal je, kako to gradivo, ki je svetloba, astronom uporablja v teoriji za svoje raziskave. Po razsežkih in merjenju svetlobe in svetlobnih pojavov v vesolju sega astronomija in astrofizika v osnovo svojih raziskav: nastanek, evolucija in zaton zvezdnih teles. Nato nam je orisal in prikazal predmete, ki ponazarjajo različna obdobja in stanja evolucije zvezd: od nastanka zvezde, mimo njene rasti, do njenega viška in pojemnja. Pri svojih izvajanjih se je predavatelj večkrat poslužil tudi črtežev, medtem ko je nekatere bistvene zaznave podkrepil s projekcijami odličnih diapozitivov, ki so nam nenehno vidni, pa vendar tako daljni in tuji zvezdni svet vsaj za trenutek približali.

Kot predavanje ing. Povšeta je bilo tudi razpravljanje lic. Zorca izredno tehtno, skrbno pripravljeno. Predavatelj je razkril odlično strokovno znanje in docelno obvladanje predmeta. Znal je svojo snov razviti in prikazati tako, da je bila, četudi vedno na znanstveni višini, vseeno prikupno dostopna poslušalcu, ki mu je astronomija le ena izmed ved, za katere ve, pa jih ne pozna.

Številni avditorij – pogrešali smo predavateljeve sodruga in vrstnike: mlajši inteligenčni rod! – je mladega znanstvenika spremljal ob njegovih izvajanjih z vidnim odobravanjem. Razgovor po predavanju pa je pokazal, da je zanimanje za astrofiziko in prerazlične nebesne pojave tudi med obiskovalci naših kulturnih večerov. n j

Vsekakor za kristjana ne more biti dvoma, kam so se stekale vse dotedanje reke zgodovine. Za koga je dotlej delal teološki genij Izraela, miselni genij Helade in državniški genij Rima. Za koga se je sredozemski bazen poenotil v eno sām državno in kulturno občestvo, se uravnovesil v nekajstoletni mir ter se razživel v vzorno omrežje cestnih in pomorskih komunikacij.

Kristjan bo rekel s Péguyem: *Tudi konji Aleksandra Velikega so pekotali v Njegov prihod. . .*

ALOJZ REBUJA, Smer – Nova zemlja (šest meditacij), Mohorjeva družba, Celje 1972

ha nacido el prometido

salvar. Alégrese el justo, porque se acerca a la palma: regocijese el pecador, porque se le brinda el perdón: anímese el Gentil, porque se le llama a la vida. Pues, en efecto, el Hijo de Dios, en la plenitud de los tiempos fijada por las impenetrables designios divinos, tomó la naturaleza humana para reconciliarla con su Autor, y a fin de que el demonio, inventor de la muerte, fuese vencido por donde había triunfado. SERMON DE SAN LEON PAPA

O DINASTIJI KARADJORDJEVIČEV v Jugoslaviji je na 12. letošnjem kulturnem večeru v soboto, 18. novembra, ob osmih, v okviru zgodovinskega odseka govoril njegov vodja dr. Srečo Baraga. Predavatelj se je lotil snovi ob nedavni publikaciji Spominov kneza Jurija Karadjordjevića, brata pok. kralja Aleksandra I.

Uvodoma je predavatelj spregovoril o pomenu in posledicah turškega vdora na Balkan in v Podonavje, nato pa prešel na ustanovitev novih srbskih dinastij in na medsebojno borbo do iztrebljenja. Prva je nastala dinastija Karadjordjevičev z izvolitvijo Jurija Petrovića (Črnega Jurija) za vodjo srbskega upora proti Turkom (1804); druga je bila dinastija Obrenovičev, z izvolitvijo Miloša za vodjo drugega srbskega upora proti Turkom (1815). Od 1804 do 1918 sta obe dinastiji vladali Srbom 112 let.

Dr. Baraga je razložil, kako je Srbija, ko je prenehal turški vpliv, nihala med ruskim, francosko-angleškim in avstrijsko-nemškim tja do leta 1917. Francoski vpliv je slednjič zbudil borbenost za popolno osvoboditev in združitve vseh južnih Slovanov. Predavatelj je nakazal vzroke, ki so privedli do berlinskega kongresa 1878, kjer je Avstrija dobila mandat za okupacijo Bosne in Hercegovine.

Z umorom zadnjega Obrenovića Aleksandra leta 1903 so srbski uporniki izročili usodo Srbije in posredno tudi usodo južnih Slovanov v roke Karadjordjevičem. Srbija je pod to dinastijo prešla v dobo precejšnje demokracije, vsaj spočetka. Toda zunanjepolitični mednarodni dogodki so se tako zapletali, da so morali prej ali slej povzročiti prvo svetovno vojno, katere povod je bil sarajevski atentat na avstrijskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda.

Prva svetovna vojna se je za Srbijo končala uspešno, ker je uresničila dokončno petstoletni srbski sen o osvoboditvi: ni se pa tako srečno končala za Hrvate in še manj za Slovence. Predavatelj je potem navedel vse primere, s katerimi je kralj Aleksander dokazal, da ne želi deliti oblasti z nikomer in da bo po vidovdanski ustavi 1929 vladal docela absolutistično, s trdo roko. „Kakršno življenje, takšna smrt“ – ta pregovor se je na kralju Aleksandru uresničil. Mož je padel 1934 v Marseilleju kot žrtev političnega terorizma, ki ga je tudi sam izvajal.

Ob sklepu je predavatelj opozoril tudi na žalostno usodo princa Jurija, brata kralja Aleksandra, čigar spomini so lani izšli v Ljubljani. Predavanje pa je končal s kratko osvetlitvijo delovanja kralja Petra II., ki je prav tako žalostno končal, kot je končala žalostno nekomunistična Jugoslavija.

Izredno obširna Baragova razpravljanja so spremljale projekcije.

srečo,

mir

in blagoslov

za božič in novo leto

slovenska kulturna akcija

stvaritve

bara remec - argentinski sever in jug

BOGATO je Slovenska kulturna akcija sklenila svojo devetnajsto sezono v Buenos Airesu. Umetniška razstava najnovejših olj akad. slikarke BARE REMEC, ki jo je umetnica nazvala ARGENTINSKI SEVER IN JUG, je eden redkih velikih kulturnih dogodkov na otoku slovenskega zdomstva na ameriškem jugu. Kulturna akcija je s to razstavo v svoje dokaj pestre anale zapisala novo veliko dejanje, lahko rečemo nov mejnik, kot jih v takšni ali drugačni pojavi srečujemo zdaj pa zdaj skozi vseh devetnajst let nje-nega življenja.

Razstava je vzbudila upravičeno pozornost med ljubitelji lepih umetnosti pri slovenskih zdomcih v Argentini, ki jih ni ravno malo, kot je pokazal obisk razstave, naj že na slovesnem začetku v soboto 2. decembra zvečer, naj potem skozi ves prvi decembrski teden, ko je bila razstava vsak večer ob prisotnosti slikarke pozornemu občudovalcu na voljen ogled.

Umetnica je tokrat prvič sama razstavljala v Kulturni akciji. Njena prejšnja prisotnost na naših likovnih razstavah je bila vedno povezana s sodružnim razstavljanjem drugih slovenskih zdomskih likovnikov med nami. Toliko bolj se je tokrat izkazala in izpričala nesporna moč in silovitost likovne dejavnosti BARE REMEC. Teh 25 olj, ki so bila razpeta na stene gornje dvorane v Slovenski hiši (skoraj primeren razstavni prostor, če bi le bila primerna tudi osvetljava, kar se nam zdi za likovno razstavo bistvene važnosti!), predstavlja napon in plodje Barine umetnosti zadnjih let. Vsa so odsvit in odjek prastarega indijanskega severa in juga predkolumbovske Amerike - Argentine. Umetnica se zna s čudovito preproščino, zvesto iskrenostjo, s polnim umetniškim zamahom približati edinemu res pristnemu Američanu - Indijancu Coya visoko v andskih severnih, mladane bolivijskih vzpetinah, ali pa njegovemu južnemu araukanskemu bratu na podnožju in obronkih južnih Andov ob južnih jezerih, kamor prav poredko, ali pa sploh ne stopi noga belega konkvistadorja deviške Amerike. Ta indijanski svet, ki je vsebina in nekakšen epos Barinega ustvarjanja že dolga leta, se odvíja pred obiskovalcem nje-ne razstave kot slikovit barvni film, ki seže od jamske, amuletske ornamentalike do žive figuralnosti indijanskih likov, od indijanske religiozne mistike do prizorov iz vsakdanjega življenja; od njihovega vekovitega nomadskega romanja, do zvezdã, ki se liki repatica utrinjajo na južnem nebu; od araukanskega pobožanstvenega sonca, pa do povzetka prastare pisave, ki baja kdove kakšno sago starodavne slave in herojstva; od pretresljive romantike požganih borov sredi pragodne divjine južnih jezer, do preproge z Indijanko; od sedečih, stoječih, premikajočih se figur v večeru na severu k jutru na jug - nič ni v teh oljih iskanega, nič v njih umetničenja, pa tudi ne folklornega podobarstva, tako lastnega čopiču obrtnika, ki ne zna ujeti duše sveta in ljudi prastare, a še zmeraj žive resnične Amerike. Bara Remec to po svoje, lahko bi rekli: po slovensko čuti in občuti ta svet, v katerega se je zazrla; to zemljo, na katero je postavila svoje slikarsko stojalo; to sonce, ki s takšnimi kipečimi otenki barva vulkanski andski svet. Slovenska umetnica je odkrila novo zemljo, tudi argentinskemu očesu nepoznano. In kar presenetli najbolj, je morda nesporno dejstvo, da njen čopič govori slovensko govoricu, četudi zajema barve indijanskega sveta; govoricu, ki je vsem razumljiva, vsem prijetna.

Tale omenek so le bežni vtisi, ki jih je piscu teh vrstic nedavna razstava Bare Remec zatisnila v dušo in srce. Po-

klieni likovni kritik (žalibog ga med nami ni!), bi moral o tem najnovejšem skupinskem pojavu Barine umetnosti zapisati svojo besedo. (Škoda, da niso organizatorji razstave poskrbeli za obisk kakega poznanega argentinskega kritika: njegov zapis o tej razstavi bi bil samo v odliko znov-nemu pojavu slovenske umetniške prisotnosti v Ameriki, posebej še, ker je Bara Remec s svojo zares svojsko slikarsko poezijo zadosti in vredno poznana in priznana v argentinskem likovnem svetu.)

Slovesen začetek razstave je bil, kot smo zapisali, v soboto 2. decembra 1972 ob osmih zvečer v gornji dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu. Zbralo se je k slavju zavidljivo lepo število prijateljev Barine umetnosti in Kulturne akcije. Umetnico je pozdravil predsednik dr. Tine Debeljak, ki je opozoril, da z razstavo naša ustanova sklepa svojo devetnajsto sezono na izviren način s pomembnim umetniškim in kulturnim dogodkom.

O Barini umetnosti je z daljšim esejem zbudil pozornost pesnik in esejist France Papež, nekdanji gojenec Umetniške likovne šole Slovenske kulturne akcije, ki ji je bila Bara Remec duša in srce. (Njegovo razmišljanje objavljamo v celoti pod zaglavjem Stvaritve.)

Podpredsednik Kulturne akcije arh. Marjan Eiletz je večeru posredoval morda najbolj domač, vsebinsko pa morda najbolj prikupen trenutek: razgovor s slikarko o njeni umetnosti, o njenem umetniškem razvoju, o vprašanih odnosu umetnika do občinstva in obratno, o zanimivem vprašanju, zakaj se slikarka v zadnjih letih loteva slikanja izključno indijanskega sveta, o možnostih slovenskega likovnega dejavnosti v svetu, o potrebnosti in umestnosti slovenske likovne umetniške šole med zdomci, slednjič o slikarkinem ilustracijskem in grafičnem oblikovanju... Odgovori so bili izredno zanimivi, vsebinsko polni, bogati, nekajkrat hudomušno nagajivi s tistim odbliskom prirske ljubezni do vsega lepega in vsega slovenskega, ki je naši umetnici tako lastno in kar zna tako sveže, zavzeto s svojim čopičem, z dletom v les, s tušem v risanko posredovati pozornemu, vsega lepega žejnemu očesu. Višek so ti slikarkini odgovori dosegli v trenutkih, ko je umetnica sama občinstvu na primerkih posameznih razstavljenih olj razlagala spočetek, zasutek, nastanek in dokončno obliko podobe. V tistih minutah, ko nam je narahlo odgrnila zaveso svojega umetniškega sveta, smo šele docela zaživel v bitjem in dihom njene umetnosti.

Prikupno je slikarka uredila sredino prednje stene, kamor je razvesila tipične indijanske folklorne elemente. Obiskovalci večera so za spomin poleg preglednega kataloga razstavljenih del prejeli kot slikarkin dar glinast indijanski vrč v miniaturi, ki jih je slikarka postavila na razbitine vrčev iz ruševin starodavnih indijanskih selišč na severu.

Mnogi obiskovalci so nekatera olja odkupili že prvi večer, druga so pokupili med tednom. Tudi to je veselo znamenje: sredi uničujočega potrošništva še tli in ob takšnih priložnostih, kot je bila Barina razstava, tudi zagori plamen slovenskega priznanja zdomskemu umetniku: slovensko oko je še žejno umetniške podobe v svoji prebivalnici. Tudi v tem se je Barina razstava izkazala kot pomemben uspeh. Kot kulturni dogodek pa jo mirno lahko zapišemo med največja kulturna in umetniška doživetja med argentinskimi Slovenci v zadnjih letih.

O UMETNOSTI akademske slikarke **BARE REMEC** je bilo že pisano in med nami tudi dosti govorjeno in polemizirano. Soditi o tej umetnosti ni lahko, kot ni lahko soditi o vsaki živi, nastajajoči in iščočji umetnosti. Vendar pa se je v petindvajsetih letih, kar slikarka ustvarja med nami, mnogo spremenilo. V našem življenjskem in socialnem ambientu nastajajo nove strukture in estetski premiki, ki vplivajo na naš pogled na umetnost, pa tudi odnos slikarke do publike se je v tej dobi spremenil, rekel bi, filozofsko dozorel. Namen tega eseja je osvežiti nekaj osnovnih pogledov in ugotovitev, ki naj pokažejo na umetnostno voljo in stremeljenje Bare ter naravo njenih bolj ali manj umetniško doseženih stvaritev.

BEREM tisti grenak esej, ki ga je Ivan Cankar zapisal o Naših umetnikih ob priliki razstave v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani leta 1910 – kar zadeva kritiko umetnosti danes dobro čutimo, da je razvoj umetnosti življenjsko važen za obstoj naše kulture in sploh za naš narodnostni obstoj v tem svetu. Tu vem, da bo slikarka Bara Remec, ki nocoj razstavlja svoja najnovejša olja z naslovom ARGENTINSKI SEVER IN JUG, doživela priznanje kritike in tudi uspeh pri publiku.

NAJ mi bo dovoljeno nekaj splošnejših misli za to slovesno priložnost. Tri sfere: umetnost, umetnik in umetnina. Umetnost je nekaj – bi dejal v klasično romantičnem jeziku, – kar človek-umetnik dobi „od zgoraj“. Je duhoven element, ne nekaj prijemljivega in utilitarnega, tudi ne nekaj, kar naj bi bilo razumljivo in enkrat za vselej jasno. Umetnino je mogoče doživeti in čutiti, to moramo vedeti in upoštevati pri vsakem umetniku. Umetniška lepota je vrednota, ki je ni mogoče razložiti – začutimo jo, ko imamo v sebi primerno duhovno odzivnost. In še tale misel za svet, v katerem živimo: lepota in koristnost sta dve vrsti vrednot, med katerima sicer obstajajo medsebojne zveze in sestave, vendar pa je lepota, s katero se ukvarja estetika, posebna sfera bitnega in duhovno realnega, ki more biti dana človeku, ki se resno ukvarja z esencami, podobami in pomeni stvari in ki sprejema svojo usodo ter jo vrednoti in iz nje živi.

A tu nas zanimata predvsem druga in tretja sfera – umetnik in umetnina. Naš umetnik v svetu in naša umetnina kot najvišje znamenje zdomstva. Mimogredé: umetnik ustvarja umetnino in ji z drzno ustvarjalno silo vlije življenje, pomen in smisel. Zato vemo, da umetnina vedno govori o svojem stvaritelju-umetniku in mu daje čast; umetnik pa se v ostvarjanju umetnine trudi in ima pravico ter dolžnost, da ji dá nekaj, kar ji nihče drug ne bi mogel dati. Zato pravi o tej stvari Horac v Pismu o pesništvu: „Pesnik in slikar imata po stari pravdi / neomejeno svobodo v ostvarjanju drznih zamisli.“

Umetnostni teoretiki imajo za eno osnovnih znamenj umetnosti v človeku njegovo voljo in nenehno stremeljenje po ustvarjanju ter po upodabljanju stvari v njihovi edinstveni resničnosti. Umetnika spoznamo po njegovem delu in po njegovem stremeljenju; v sebi ima nekaj, kar ga nenehno in vztrajno žene v svet oblik in barv in pomenov. Vse življenje umetnika je naravnano v tisto notranjo silo estetskega izživljanja, ki išče v stvareh njihovo višjo izraznost, življenje slovenskega zdomskega umetnika pa še v usodo slovenstva v svetu in smisel ustvarjanja v svetu kot način posebnega narodnostnega reševanja. V luči umetnostnega stremeljenja dobi sleherna stvar svojo posebno osvetljavo in oblikovno bitno vrednost. Umetnik se zbliža s stvarmi in dejstvi, jih odpre in pokaže v pravi luči; v njih odkrije tistega „duha“, ki ga ima – če govorim po indijski mitologiji, – vsaka stvar v sebi, da jo varuje in ohranja. Prav zaradi te notranje skritosti, zaradi te „duše“ stvari, se mora umetnik truditi in žrtvovati.

Umetnika spoznamo po njegovem stremeljenju. V letih, ko poznam slikarko Baro, mi je postalo jasno tole: umetnostno stremeljenje je osnovna značilnost njene ustvarjalne osebnosti, značilnost, ki je ni mogoče – posebno v tem svetu in teh prilikah – zamolčati. Umetnina je sad zorenja – ne nastane slučajno, ampak zahteva od človeka predanosti in dela. In v tem, ko se umetnik preda in žrtvuje, ko nenehno stremi po novih stvaritvah, po novih osvetlitvah sveta in svoje človečnosti v usodnosti sveta, po „duhovih“,

ki jih trga iz dreves in kamenja, iz sonca, zvezd, morjā in zemlje ter končno iz sebe; in ko išče stvarnem svojskega izraza – ki je drugim ljudem težko razumljiv, ker morda ne iščejo – in v njegovem nenehnem eksperimentiranju z izrazom, je znak, da je umetnik umetnik. Takole piše Cézanne v nekem pismu: „Bom dosegel kdaj tako strastno iskani in zasledovani cilj? Upam, dá; a medtem, dokler se to ne zgodi, ostaja v meni nejasno čustvo nemirnosti, ki se ne umakne, dokler ne dospem v pristanišče, se pravi, dokler ne ustvarim nekaj, kar presega prejšnje in kar je boljše od prejšnjega. Težko je pokazati tisto, v kar človek veruje; zato nadaljujem svoja iskanja.“

Poskusi, raziskovanja, tveganja, hrepenenja, odčaranja – to je tisto, kar označuje umetnike vseh časov. Iz Meddobja (1|I) citiram Barine besede: „Borba v slikarstvu je težka, zlasti za žensko.“ Vse je v tem, kako spraviti v soodnos umetnost in življenje, idealno in konkretno, duhovno in stvarno – umetnost je namreč druga resničnost, ki živi poleg vsakdanje resničnosti in mora živeti poleg nje. Umetnost je svet v svetu. Samo v perspektivi umetnosti je mogoče razumeti in dojeti polnost vsakdanjosti.

V DRUGEM pomenu – in tu prehajam na umetnino kot izraz določene življenjske in estetske realnosti – so umetnikova iskanja, nemiri in napredovanja postavljena med dvoje svetov: med svet idealističnega in svet realističnega upodabljanja; med to, ali se naj umetnik napoti proti čisti lepoti in absolutni viziji stvari, ali pa naj zbliža z realnostjo in poustvarja svet takšen, kot je na videz in kot ga najde neposredno ob sebi. V tem estetsko stilnem pogledu je umetnik pravzaprav vse življenje razklan. Premagati mora puščobnost, ki izvira iz preobloženosti konkretne realnosti, pa tudi puščobnost suhe, odmišljene estetske idejnosti. Določiti razmerje med izrazom realnega sveta in med izrazom svoje ustvarjalne fantazije – v tem je umetnikova rast in borba in v tem doživlja ponavadi tudi največje nerazumevanje. Slovenski zdomski umetnik je poleg tega razklan še med domovino in svetom, med domačijskim izrazom in oblikami novega sveta, med bolečino preteklosti in udarci v zdanjost. Z umetnostjo je podobno kot z mitom – ta se ne oblikuje z namenom izraziti neko več ali manj zdanjsko in logično urejeno ter „popravljeno“ resnico, ampak z namenom neranljive, dokončne resnice. Umetniška interpretacija se ne prilagodi stvarnosti, ampak izraža vitalno čustvo tistega, ki je bil vržen v to, da lahko vitalna umetniška čustva izraža.

V deseti knjigi svoje Republike daje Platon govoriti Sokratu v dialogu z Glavkonom o mojstru, ki je v svoji spretnosti zmožen ustvarjati ne samo vsakovrstne predmete, ampak tudi vse, kar je rodila narava na zemlji, in bogove in vse, kar je na nebu in v Hadu in celo samega sebe. „Kakšen talent!“ vzklikne Glaukon, ki ga poslušaja; „sijajen umetnik.“ „Nič takega,“ odgovori Sokrat, „to lahko storiš tudi ti – z ogledalom, ki ga obrneš na vse strani, narediš sonce in kar je na nebu in na zemlji; potem mnogo ustvarjenih dreves na zemlji ter končno tisto drevo, ki ga ustvari slikar in ki o njem poje pesnik. Drevo v naravi je konkretno, resnično – zeleno, s cvetjem odeto, z listjem, ki porumeni in s suhim, praznim vejevjem; v vsem nedosežna umetnina, vendar se umetnik s svojim zrcalom, ki ga postavlja iz te ali one strani in lovi vanj poleg drevesa, jasno neba in oblake in svetlobo ter daje drevesu nekaj neizbrisno svojega, približa tako ideji drevesa, da je njegovo delo edinstveno, božansko.“

Pokojni Marijan Marolt je pisal o Bari v Vrednotah 1951: „Interes za nekatere oblike... je gotovo realističen element v njeni umetnosti, ki pa vendar služi tudi slikovitosti in morda celo ‚ideji‘, kot upognjeni topoli ali zveržene oljke. Čeprav slikarica naravnih oblik ne deformira, kot so to zavestno delali ekspresionisti, bi vendar natančen opazovalec dejal, da je na nekem tihožitju ležeča steklenica perspektivno zarisana, a mislimo, da se je to zgodilo vendar iz (umetnici podzavestnega) teženja k ploskovitosti.“

Znano je, da Bara „lovi v svoje ogledalo“ najprej barve, ki so temeljna sestavina njene umetnosti, jih nato razmejuje v ploskve in oblike ter jim vdihne umetnost. V tej umetnosti je morda na prvem mestu poezija, se pravi: lirični vtisi in asociacije tega, kar vzbuja človeku čutne odzive. Ta lirika je predvsem vidna v grafikah, v tuših in risbah ilu-

stracij Balantiča, Kosa in Poljske lirike. Izraznost in liričnost Barine umetnosti ni odvisna le od tehničnega znanja, ampak od čustvenega življenja z ljudmi in dejanji, z našo zgodovino, tragiko in veseljem in s stvarmi vidnega in nevidnega svet. Plastična domišljija jo zliiva v retehtane kompozicije, ki jih umetnica vrača naravi in ljudem.

PREDEN preidem na drugo ugotovitev Barine ustvarjalnosti, naj omenim govor, ki ga je imel leta 1807 v münchenski Akademiji znanosti Friedrich Wilhelm Schelling o razmerju figurativnih umetnosti z naravo, kjer je postavil trditev, da je treba prenovitev umetnosti iskati v povratku v primitivno okolje, ki je vir duha in zunanje oblike. Ugotovitev, da Bara išče življenjskost in človeškost svojih motivov v starožitnem svetu argentinskega severa in juga, ni nova. Ta svet ima v sebi nešteto prvini, kjer se more sprostiti ustvarjalna moč in domišljija umetnika. Bara jo v polni meri izkorišča. Tu se rodi sonce vsako jutro iz rdečkaste zemlje in umira zvečer v nedopovedljivem svetlobnem tonškem bogastvu. Verovanja in običaji spreminjajo človeške figure v nekatere tipe-simbole. Kamen in vrč, žival in drevo in vse, kar je tipičnega v teh zemljah, je personificirano. „Huaca“ je skrivnostna in nadnaravna sila, ki vodi dejanja ljudi in vpliva na njihovo usodo. Umetnik črpa lahko bogate

snovi za svojo umetnost iz teh krajev, iz teh ljudi in njihove usodnosti ter ustvarja dela, za katera moramo ugotoviti, da imajo v sebi nekaj pristnega, prvinskega in skrivnostnega. Od tu so zanimiva predvsem Barina olja.

STIL, ki si ga je ustvarila in ki ga izpopolnjuje slikarka v oddaljenih predelih stare Amerike, je doživet, osebni in modernost transcendenten. In vendar je treba reči, da je vsa ta umetnost tipično zdomska in slovenska, kot je npr. Miltiades kalós na Akropoli tipično atenski, čeprav je oblečen v perzijska oblačila. Vemo, da umetnina ni samo izraz individualne umetniške težnje, ampak je izraz dobe in družbe, iz katere je nastala.

OB VPRAŠANJIH, kaj je umetnost in ob ugotovitvah o naravi Barine umetnosti, je poleg teze, da je znak umetniške osebnosti njeno nenehno teženje in stremljenje po umetnostnem ustvarjanju in poleg ugotovitve o situiranosti slikarke te razstave v prabitni ameriški etnični ambient, možna še tretja trditev, v nekem pomenu podobna prvi, namreč, da je Barina umetnost pojav slovenskega zdomskega umetnostnega napora in stremljenja in da ta napor in entuziazem danes še živi in obstaja.

FRANCE PAPEŽ

dogajanja

študijski dnevi v dragi

Izredno pomemben kulturni in narodni dogodek so vsakoletni študijski dnevi v Dragi pri Trstu, ki jih prireja Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta. Ta shod slovenskih intelektualcev iz zamejstva, zdomstva in matične Slovenije ima „značaj odkritega izražanja mnenj in pogledov in soočenja različnih nazorov ob spoštovanju vseh“, kot so zapisali prireditelji. Tudi letošnji so presenečali po številnem obisku slovenskih izobražencev. Zborovanja je vodil predsednik društva prof. Jože Peterlin; trajal pa je shod od 2. do 4. septembra. Spored je obsegel naslednja predavanja in referate:

Ing. Boris Sancin, ravnatelj programskega odseka na radiu v Trstu, o **Idejnem pluralizmu**; škof dr. **Janez Jenko** iz Kopra z nagovorom pri skupni nedeljski maši; dr. **Lojze Šuštar**, škofov vikar v Churu v Švici, s predavanjem **Svoboda vesti kot izraz človekovega dostojanstva**; prof. na fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo ljubljanske univerze dr. **Stane Južnič** o **Vrednotah tradicionalne družbe v konfliktu z moderno**. Predstavniki s Koroške, Beneške Slovenije, Goriške in Tržaške, župnik **Emil Cenčič**, dr. **Damijan Pavlin** in dr. **Jožko Tischler** o **Stanju slovenske narodne skupnosti v omenjenih deželah**; slednjič pa predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti prof. **Josip Vidmar** o **Spremenljivosti in nespremenljivosti vrednot**.

Tak je bil napovedani spored. A na žalost sta izpadla oba iz

Ljubljane napovedana predavatelja: dr. Južnič in prof. Josip Vidmar... Zakaj, lahko samo ugiba, kdor hoče ugibati. Prof. Vidmarja odsotnost poročila opravičujejo z obolestjo. O odsotnosti dr. Južniča poročila ne govore. Namesto predsednika Vidmarja je govoril o isti temi tržaški pisatelj prof. **Alojz Rebula**. Njegova izvajanja so vzbudila veliko pozornost. Predavatelj je skušal, kot piše Naša luč (1972, 9) „razbiti nekatere slovenske mite, kot so poveličanje slovenstva, mit naše majhnosti in ponižnosti, in se je zavzel za zdravo narodno zavest“. Isti list poroča tudi, da se je letošnjih študijskih dni – že sedmih po številu – „udeležilo rekordno število rojakov“.

Letošnji shod v Dragi je po vseh poročilih uspel nad vsa pričakovanja. Predavanja so bila na izredni višini, tehtna so bila sporočila in navedki slovenskih predstavnikov naših narodnih manjšin, diskusija se je odvijala v prizadevanju za utrditev določenih in določenih slovenskih pogledov na zares temeljna vprašanja slovenskega obstoja doma, čez mejo in v zdomstvu, vse pa kot spričevalo velike ljubezni do slovenstva, ki se ne izgublja v frazah, marveč plodno dela in vredno išče tiste stične točke, kjer si vsi Slovenci, ki nam je slovenstva mar, po bratsko podajamo roke.

Prireditelji študijskih dni v Dragi vsako leto natisnejo zbornik, kjer so objavljeni vsi referati in diskusije. Upamo, da letošnji, ki bo čez vse pomemben, ne bo izostal.

nobelovci 1972

OKTOBRA je švedska akademija znanosti podelila vsakoletne Nobelove nagrade za znanstveno in književniško delo. Slovesno je nagrade 10. decembra razdelil nagrajencem švedski prestolonaslednik Karel Gustav, namesto obolelega kralja Gustava Adolfa.

Za medicino sta nagrado prejela letos severnoameriški profesor dr. **Gerald M. Edelman**, znanstvenik Rockefellerjeve univerze v New Yorku; drugi nagrajenec pa je dr. **Rodney R. Porter**, profesor slovne angleške univerze v Oxfordu.

Za ekonomijo sta letos prejela nagrado prof. **John Hicks**, iz Anglije, in **Kenneth Arrow**, iz ZDA. Za fiziko in kemijo je prejelo nagrado šest znanstvenikov iz Združenih držav: profesorji **John Bardeen** (ta je Nobelovo nagrado letos pre-

jel že drugič; prvič je bil z njo nagrajen 1958), **Leon N. Cooper** in **John Robert Schrieffer** – vsi trije za fiziko; za kemijo pa so bili odlikovani doktorji **Christian B. Anfinsen**, **Stanford Moore** in **William H. Stein**.

Najbolj slovita pa je Nobelova nagrada za književnost. To je letos prejel nemški katoliški pisatelj **HEINRICH BÖLL**. Nagrajenec je prvi nemški avtor, ki je po 43 letih spet prejel Nobelovo nagrado: poslednjič jo je 1929 prejel pisatelj **Thomas Mann**. Nobelova nagrada za književnost znaša 100.000 ameriških dolarjev.

Niso pa letos člani komisije za podelitev nagrad našli primerne kandidata za podelitev – nagrade za mir...

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA VABI VSE PRIJATELJE

V ZAMEJSTVU, ZDOMSTVU IN IZSELJENSTVU,

DA SE JI PRIDRUŽIJO KOT NJENI PODPORNİ ČLANI!

ezra pound

V Benetkah je 1. novembra letos 87 let star umrl ameriški pesnik EZRA POUND. Svetovna literarna kritika ga šteje za nesporno največjega poeta našega veka. Pokopali so ga 3. novembra na otoku Sv. Mihaela v Benetkah, kjer je pokopan tudi skladatelj Igor Stravinski. V poetovo opombo objavljamo tale esej.

T. S. Eliot je svoj poem Pušča, ki je imel med obema vojnama odločilen vpliv na moderno evropsko pesništvo, posvetil EZRI POUNDU – il miglior fabbro – najboljšemu kovaču. Po takratni sodbi Eliota je bil Pound eden največjih pesnikov v angleško govorečem svetu. Kot kritik, literarni esejist in prevajalec je vplival na stil modernih pesnikov; bil je prijatelj J. Joycea in D. H. Lawrenceja; odkril je pesnika Roberta Frosta in nasvetoval Eliotu, da je izločil kup verzov iz Pušče (ki so bili, kot vidimo danes, zelo dobri).

Ezra Pound, kritik, pesnik, znan morda še bolj kot osebnost srednjeevropskih umetniških središč, je umrl.

Pound je bil ena najbolj paradoksnih osebnosti v poeziji in v življenju. Rojen leta 1885 v nekem rudarskem kraju v Idaho, v Združenih državah, je prišel leta 1907 v Evropo, kjer je v Londonu in Parizu razvil močno literarnokritično dejavnost. Pozneje se je naselil v Italiji. Med kritičnimi in literarnimi razpravami so znane Trubadurji (1913), Renesansa (1914), Henry James (1918), Joyce (1918) Arnaut Daniel (1920), Remy de Gourmont (1920), Ulysses (1922), Cavalcanti (1931), Pekel (1934) in druge. Vendar pa je Pound bolj poznan po svojem pesniškem opusu The Cantos, ki je ogromna epska pesnitev, svojski dokument dobe in revolucionarnosti poetičnega duha.

Eliot je označil Pounda za enega največjih živčih pesnikov, vendar se je v tridesetih letih v geniju nekaj premaknilo in zasenčilo – ko da bi ga Kirka očarala. Pound je zapadel v bolešno in čudaško poltično nazorsko udejstvovanje, se vdajal fašizmu, napadal mednarodno judovstvo in si umišljal utopične socialne in ekonomske ideje. Leta 1939 je potoval v Ameriko, da bi predsednika (ZDA Roosevelta „spravil na pravo pot“. Ta ga seveda ni sprejel. Med vojno je bila znana njegova profašistična propaganda z napadi na zapadne zaveznike, predvsem Američane, v brezveznih in nesmiselnih radijskih oddajah iz Rima. Tragično usodo tega čudaškega literata opisuje njegova hčerka Mary de Rachewiltz, sama pesnica in prevajalka Poundovih Cantov v italijanščino, ki pripoveduje o dogodkih ob koncu vojne. „Zgubil je oblast nad seboj... jezik ga je zapeljal v nasilno izražanje.“ Ujela sta ga dva ničvredneža, ki sta se polakomnila nagrade pol milijona lir, ki ja bila razpisana nanj. Uklenjenega skupaj z nekimi morilcem so ga v žipu odpeljali Američani v vojaško ječo blizu Pise in ga tam razkazovali kot žival v odprti kletki več kot šest mesecev. Nato je bil poslan v Združene države, obtožen izdajstva, vendar je bil rešen smrtne kazni s tem, da je bil spoznan za duševno bolnega. Zaprt v St. Elizabeth's Hospitalu v Washingtonu je preživel dvanaest let. Po odpustitvi iz umobolnice se je vrnil v Italijo, živel v Rapallu in v Benetkah, kjer je umrl.

EZRA POUND je pionir moderne peziije in bolj odgovoren za moderni poetični izraz, kot katerikoli drug pesnik. Bil je med začetniki imagističnega gibanja, ki je na skellet dživjetja navešalo podobe (images) in videlo v upodabljalajočih prvinah jezika bistvo poezije. Sintaksa je drugotnega pomena, važna so posamezna dejstva – podobe, ki jih vsebuje beseda in stavek. Povezavo teh izraznih prvin prepuščajo imagisti bralcu. Sodobna poezija izhaja v marsičem iz teh imagističnih zametkov, ki so bili v bistvu antisintaktični, fragmentarni in osebnosti.

Pound kot literarni teoretik loči tri vrste poezije: 1. melopoeia, kjer so besede napolnjene poleg svojega navadnega pomena z neko muzično snovnostjo, ki jim daje človeško čustveno vrednost; 2. phanopoeia, kjer leži ves pomen na vidni podobi, ki jo beseda vzbuja v človekovi predstavi domišljiji; tu so se uveljavili imagisti; 3. logopoeia, ki uporablja besede za intelektualni „nekaj povedati“.

V zapisu Credo piše Pound o poeziji sledeče: Ritem – verujem v absolutni ritem, se pravi, v poezijo, ki izraža

človeške emocije ali nianse emocij v nekem neponarejenem, naravnem izrazu. Simbol – verujem, da je pravi in popolni simbol predmet v naravi in da, če človek uporabi simbol, ga mora uporabiti tako, da njegova simbolična funkcija ni prisiljena; smisel in poetična lastnost izraza se ne sme izgubiti za tistega, ki simbola ne razume in ki mu je npr. kragulj kragulj. Tehnika – verujem v tehniko kot v preizkušnjo človekove iskrenosti. Tehnika je zakon, kadar je dognana. Forma – mislim, da obstaja nekakšna „tekoča“, kakor tudi „trdna“ oblika literarnih stvaritev in da morajo imeti določene pesmi obliko drevesa, druge pa obliko vode.

Ezra Pound je bil pesnik svojske občutenosti in osebnostnega stila. Njegovi Cantos so primer neizčrpnega epskega poetičnega vretja, ki bi ga morda lahko primerjali z Joycevim Ulikom. Z druženjem najbolj nasprotujočih si podob in misli ter s prepletanjem citatov iz mrtvih in živih jezikov hoče doseči pesnik hipnotične efekte. Cantos, ki so pravzaprav nekaj poetični kolaž, so napolnjeni s kriptičnimi navedki iz Danteja, Homerja, Riharda St. Viktorja, Galilea, ameriške Listine pravic ter s citati iz evropske, ameriške in azijske, predvsem kitajske zgodovine. Pound postavlja eno ob drugo različna zgodovinska, ekonomska, mitična, ritualistična in osebnostna dejstva in doživetja. Tematika, ki jo je mogoče razbrati iz obsežnega poetičnega opusa, predstavlja Odiseja na njegovem samotnem potovanju prek morij in dežel, prek različnih kultur in zgodovin – to je potovanje po kamnitih obalnih votlinah, kjer je polno odmevov, temnih globlin in nenadnih vdorov luči. V zdamski knjižnici so mi ti odmevi blizu, ker so krik iz najširših krogov sveta in zgodovine; tako Poundov kot Joyceov Ulikos sta pesniško dramatična podoba zdomca v razklanosti med intimno človeškim in odprto svetovljanskim Cantos so izraz moderne dobe, izraz svobodnega in osebnostnega duha, ki ima v sebi nekaj nedojemljiv, univerzalnostni poetični čar.

CANTO III, ki ga tu v celoti prepisem, vsebuje motive pregnanca:

Sedel sem na stopnicah carinarne kajti gondole so bile drage tisto leto in ni bilo več deklet, tam je bil en obraz in Buccentoro dvajset jardov vstran, rjaveč „Stretti“ in razsvetljeni prečni tramovi, tisto leto, v Morosini in pavi v hiši Koré, ali nekaj podobnega. Bogovi plavajo v azurnem zraku, svetli bogovi in toskanski, vrnilo so se, preden je [zginila rosa-

Luč: prva luč preden je sploh padla rosa. Majhni pani in v hrastovem listju driade, v jablanah nimfe, prek vsega gozda, v listju polno glasov, šepetanj, oblaki se sklanjajo nad jezero, na njih so bogovi in v vodi kopalci, beli kot mandeljni, srebrna voda se svetlika na prsih napetih, kot je pripomnil Poggio. Zelene žile v turkizju in sive stopinje, ki peljejo navzgor pod cedrami.

Moj Cid je jezdil proti Burgosu, gor z okovanim vratom med dvema stolpoma, udaril z ročajem svoje sulice in otrok je prišel ven, una niña de nueve años, na majhen balkon nad vrati, med stolpi, beroč pismen ukaz, voce tinnula: da ne sme Ruy Díaz u nihče pomagati, ne govoriti [z njim]

pod kaznijo iztrganja srca, nabodena na ost kopja in izvrtanja oči ter zaplembe vse imovine.
„Tu so, Myo Cid, pečati, veliki pečat in pisanje.“
In prišel je iz Bivarja, Myo Cid, noben kragulj ni ostal na drogavih, ne obleka v omarah, svoj veliki kovček je pustil pri Raquel in Vidas, tisti zaboj peska v zastavljalnici,

da bi plačal služinčad; odpotoval je v Valencio.
Ignez de Castro umorjena in zidovi prazni, tam so ostali esamljeni.
Žalostna pušča, pigment odpada od kamnov in omet, Mantegna je pobelil zid, svila razpada, „Nec Spe Nec Metu“.

FRANCE PAPEŽ

jubileji

ljubljski metropolit dr. jožef pogačnik – sedemdesetletnik

Tiho, brez vsakršnih zunanjih slovesnosti je 28. septembra letos slavil sedemdeset let plodnega in bogatega življenja ljubljanskega metropolita nadškof dr. JOŽEF POGAČNIK. Nadškof ni samo zvest in odličen duhovnik, nadpastir, ki v težavnih časih varno krmari slovensko Cerkev. Je tudi poznan in priznan slovenski kulturni delavec kot pesnik, pisatelj, publicist in urednik. Njegove pesmi so bile v času slovenskega ekspresionizma po prvi vojni bogato poživilo v Domu in svetu. Pozneje je za Fr. Sal. Finžgarjem prevzel urejanje družinske revije Mladika, ki jo je držal na zavirljivi estetski in leposlovnih ravni. Pred leti so pri

Mohorjevi v Celju izšle najboljše njegove pesmi v posebni zbirki.

Zase je ljubljanski metropolit odklonil sleherni proslavljanje pomembnega življenjskega jubileja, sprejel pa je pobudo stolnega kapitlja in je na svoj rojstni dan vodil evharistično slavje. Pri tej daritvi, ki jo je sodaroval s svojimi duhovniki, so posebej prosili za svetost in zvestobo duhovnikov in nove duhovniške poklice. Svojo pridigo je nadškof ob tej priložnosti sklenil s pomenljivimi besedami sv. Avguština: „Z vami skupaj živeti, to mi je v tolažbo, vaš pastir sem, tega me je strah. Zavedam se, kakšno odgovornost nosim. Prosim, da mi jo olajšate s tem, da spolnite, kar vam kot škof naročam.“

Jubilantu tudi slovenski zdomci iz srca kličejo: Na mnoga leta!

župnik VINKO ZALETEL, velik prijatelj in podpornik Slovenske kulturne akcije, poznan in priznan plodovit kulturni in prosvetni delavec med koroškimi Slovenci – tudi predavatelj na kulturnih večerih SKA, kadar ga pot zanese v Buenos Aires – je julija letos slavil 60-letnico. Njegova fara je dejansko vsa južna Koroška, četudi uradno trenutno župnikuje v Vogrčah. Poznan je po svojih številnih potovanjih po svetu, ki pa jih je delal predvsem v korist svojim koroškim in tudi primorskim rojakom. Njegovih skioptičnih

predavanj po svetu štejejo nad 1500... Na Koroškem je nepogrešljiv ob vseh večjih kulturnih prireditvah. Omenimo tu samo njegovi režiji Miklove Zale in Vombergarjevega Martina Krpana, s katerim je gostoval celo v matični Sloveniji. Poleg teh dveh je kot spreten gledališčnik postavil na koroške odre dolgo vrsto odlično uspelih slovenskih predstav. Slovenska kulturna akcija svojemu prijatelju k življenjskemu jubileju iz srca čestita!

pisma

IZ TRSTA je pisal uredniku Glasa prijatelj FRANC JEZA, pisatelj in publicist. Izredno tehtne so njegove misli o delovanju Slovenske kulturne akcije. Prijateljske želje, ki nam jih je zapisal, so vredne vsega razmiselka in upoštevanja. Piše takole:

Prejel sem tudi obe zadnji številki GLASA in sem takoj poročal o vsebini v poročilu po radiu (tržaškem. – o. u.) Tako poročam o vsaki številki, pa tudi o vsaki številki Meddobja. Moram reči, da občudujem kulturne napore in kvaliteto dela Vas vseh v Argentini. To je naravnost čudovito in zelo tolažljivo v današnjih razmerah splošne kulturne in politične apatije pri Slovencih. Želel bi le –

to je seveda prijateljsko mišljena želja, – da bi bilo Vaše delo pri Slovenski kulturni akciji čim bolj prosto starih miselnih shem in čim bolj odprto tudi za kulturno in socialno problematiko okrog vas, v Argentini in Južni Ameriki na splošno. Tako se npr. večkrat pogovarjamo s prijatelji, da bi radi brali kako novelo ali roman slovenskega pisatelja o razmerah v Južni Ameriki, med begunci oziroma izseljenci ali med Argentinci. Nima pomena pisati samo retrospektivno o domovini, ker tu vpliva to včasih nekoliko odmaknjeno in zastarelo, tam pa ste sredi žive problematike in bi mogli biti zelo zanimivi, seveda vedno s slovenskega stališča.

TOKRAT SODELUJEJO:

- s pesmijo – FRANCE PAPEŽ, VLADIMIR KOS, KAREL RAKOVEC, NACE POLAJNAR, TED KRAMOLC, FRITZ DIETRICH
- z esejji: ŠTEFAN SLAK, MILAN KOPUŠAR, RUDOLF ČUJEŠ
- s prozo: FRANK BUKVIČ, LEV DETELA
- s kritiko: VINKO BELIČIČ
- v problemih in glosi: ALOJZIJ KUKOVICA in FRANCE PAPEŽ
- z umetniško prilogo: akad. slikar BOŽIDAR KRAMOLC

IZŠEL JE 3. ZVEZEK
XII. LETNIKA

revije

meddobje

uredil in opremil
FRANCE PAPEŽ

slovenska prisotnost v svetu

Msgr. MAKSIMILIJAN JEZERNIK je prorektor in duša slovenskega duhovniškega inštituta Slovenicum v Rimu, prijatelj in sodelavec Slovenske kulturne akcije, mož, ki se je z veliko prizadevnostjo zavzel za to, da so v vedno zajetnejši knjižnici našega Slovenika tudi vse publikacije in tiski Slovenske kulturne akcije, na ogled in branje ne le slovenskim duhovniškimi kandidatom in doktorantom iz domovine in vsega sveta, marveč tudi številnim Slovincem, ki poromajo iz domovine v Rim in se redno pomudé tudi v tem domačem slovenskem središču sredi Večnega mesta. Nedavno pa je bil msgr. Jezernik, ki je poleg drugega vodil tudi filozofski zavod Propaganda Fide (kongregacija za evangelizacijo ljudstev) ob združitvi tega zavoda s teološkim zavodom iste inštitucije imenovan za rektorja novega zavoda za duhovnike Propaganda Fide na griču Janikulu v obližju Vatikana. Msgr. Jezernik je doktor filozofije, misijonologije in cerkvenega prava. Po letu 1949 je bil profesor in vicerektor na papeškem zavodu Propaganda Fide. Leta 1966 je postal rektor filozofskega zavoda iste univerze, od leta 1965 pa vodi, kot smo omenili, tudi Slovenik, zavod za slovenske duhovnike v Rimu.

Naš stalni sodelavec pisatelj in esejist LEV DETELA je govoril na simpoziju mlajših nemških pisateljev, ki se zbirajo okrog revije Das Pult. Simpozij je bil od 13. do 16. maja letos v St. Pöltnu. Detela je nemškim literatom govoril o represijah v literaturi. Omenimo tudi, da je pisateljica Hilde Bergner iz Münchna prevedla Detelovo knjigo „Izkušnje z nevihtami“, ki je v slovenščini 1967 izšla pri Sodobni knjigi v Londonu. Nemški prevod ima naslov „Erfahrungen mit Gewittern“.

ARGENTINA praznuje letos Hernándezovo leto v počastitev stoletnice prvega izida slovitega gavčovskega epa MARTIN FIERRO, ki ga je spesnil oče argentinske poezije José Hernández. Že lani smo v Glasu večkrat poročali o slovenskem prevodu tega epa, ki ga je posredoval s pomočjo ge. Danice Kanalc Petričkove v monumentalni izdaji slovenski knjižni polici prevajalec TINE DEBELJAK. Za letošnje Hernándezovo leto je v Buenos Airesu začela izhajati tudi revija Palabra Hernandista (Beseda o Hernándezu), v uredništvu poznanega hernandista A. H. Azéveza. Revija posveča v prvem zvezku dve strani (72-3) tudi Debeljakovemu slovenskemu prepesnjenju tega epa. Ocenjevalec-urednik pravi o slovenskem prevodu, da ga pač „ne more ocenjati, ker ne zna jezika, da pa je prevajalec kot

znanstvenik in pesnik že po svojem zanimanju in trudu zaslužil našo simpatijo... Dodati moram, da je knjiga zares lepo izdelana, da ovitek na notranji strani prinaša v slovenščini podatke o Hernándezu in njegovem delu, medtem ko na ovitku na zadnji strani v španščini z zemljevidom pokaže lego Slovenije“. Člankar omenja tudi sodelavce monumentalne slovenske izdaje: Danico Kanalc Petriček, ki je sodelovala pri prevajanju in vodstvu tiska, kiparja Franceta Ahčina, ki je izdelal reliefe v žgani glini in katerih fotografije slovensko izdajo ilustrirajo, pa arh. Jureta Vombergarja, ki je zarisal številne vinjete s folklornimi motivi.

SLOVENSKE ODDAJE na kratkovalovni radijski postaji Deutsche Welle v Kölnu so vsak dan po pol ure trajajoč spored – v slovenskem jeziku. Spored obseže dnevne novice, politične komentarje, tehnične in gospodarske zanimivosti. Poseben čar mu dajejo kulturne oddaje. V posebnih oddajah ob večjih praznikih je na sporedu tudi sodobna slovenska književnost. Tako so pri teh oddajah dozdaj sodelovali že pesnik Edvard Kocbek, pesnik in pisatelj Vinko Beličič, redni član Slovenske kulturne akcije, pa pesnica Milena Merlak in pisatelj in esejist Lev Detela, oba zvesta sodelavca našega Meddobja in Glasa. Lev Detela je za to oddajo pripravil že vrsto prazničnih razmišljanj. Oddajo so zadnje čase razširili: ob nedeljah so ji dodali še petindvajset minut. Spomladi je bila ob nedeljah oddaja o Sodobni literaturi v nemškem jeziku, ki jo je pripravil pisatelj Lev Detela. V začetku maja se je pričel tečaj nemščine, ki prav gotovo vredno koristi številnim Slovincem, ki si služijo kruh po širni Nemčiji. (Za praznike so poslušalcem doma – oddajo iz Kölna je mogoče dobro in jasno ujeti tudi v domovini – in po svetu že večkrat spregovorili slovenski škofje in duhovniki. Prijateljem in bralcem Glasa na Nemškem in v sosednih deželah sporočamo, da lahko poslušajo Radio Deutsche Welle iz Kölna vsak dan od 15.45 do 16.15 na kratkih valovih 25 m, 31 m in 49 m. Ob nedeljah dopoldne pa je še posebna slovenska oddaja od 9 do 9.25.

NIZOZEMSKA literarna revija Raster je v eni zadnjih številkih prinesla prevode pesmi slovenskih pesnikov mlajše generacije: I. G. Plamna, Tomaža Šalamuna in Francija Zagoričnika. Uvodno informacijo o mladi slovenski poeziji je napisala Lela Zeckovi. V njej se je dotaknila tudi drugih pojavov, ki spremljajo mlado slovensko umetnost.

iz slovenske kulturne akcije

ZA REDNE člane Slovenske kulturne akcije so bili v Gledališki odsek sprejeti:
ga. MARIJA KAČAR FINKOVA
gdč. LUČKA POTOČNIK in
lic. JANEŽ ZOREC.

TUDI letos je Zveza slovenskih mater in žena v Buenos Airesu izdala božne voščilnice. Risbi za voščila sta tudi letos izdelala redna člana likovnega odseka Slovenske kulturne akcije: tokrat akad. kipar FRANCE AHČIN in slikar MILAN VOLOVSEK.

PRED IZIDOM JE REDNA KNJIGA
Slovenske kulturne akcije za leto
1972

ivan dolenc
moja rast
življenjepis

KATERI so rokopis brali, pritrdijo mnenju pck. prelata prof. Jakoba Šolarja, da je knjiga spominov ravnatelja profesorja IVANA DOLENCA, pred vojno tudi narodnega poslanca, delo, ki z največjo nepristranostjo in krščansko toplino popisuje življenje in trpljenje slovenske domovine zadnjih tridesetih let. Pisatelj je sam doživel komunistično nasilje, sodbo in ječo: lani je umrl v domovini – z zadoščanjem zdaj objavljamo njegovo kristalno čisto življenjsko izpoved.

Knjigo bogate številne slike. VABIMO vse naročnike, poverjenike in prijatelje naših publikacij, da KNJIGO PREDNAROČE! Prednaročila sprejemamo samo v gotovini.

V KARTON VEZAN IZVOD STANE 20 PESOV; V PLATNO VEZAN PA 26 ZUNAJ ARGENTINE PA: 2.50 in 3 DOLARJE.

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Urednik Nikolaj Jeločnik, sourednika France Papež in Ladislav Lenček. Za podpisane članke odgovarja avtor. – Tiska Editorial Baraga SRL., Pedernera 3253, Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na ime Ladislav Lenček CM, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina. – Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Acción Cultural Eslovana), Valentín Debeljak, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

CORREO ARGENTINO Suc. 6 y 7 (B)	TARIFA REDUCIDA CONCESION 6228
	R. P. I. 953701